



## Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 2. marca 2017\*

„Predhodno odločanje — Uredba (ES, Euratom) št. 2988/95 — Zaščita finančnih interesov Evropske unije — Člen 3 — Uredba (EGS) št. 3665/87 — Člen 11 — Vračilo neupravičeno dodeljenega izvoznega nadomestila — Uredba (EGS) št. 3002/92 — Člen 5a — Neupravičeno sproščena garancija — Dolgovane obresti — Zastaralni rok — Začetek roka — Pretrganje roka — Zgornja meja — Daljši rok — Uporaba“

V zadevi C-584/15,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo tribunal administratif de Melun (upravno sodišče v Melunu, Francija) z odločbo z dne 5. novembra 2015, ki je na Sodišče prispela 11. novembra 2015, v postopku

**Glencore Céréales France**

proti

**Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer),**

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi T. von Danwitz, predsednik senata, E. Juhász, C. Vajda, sodnika, K. Jürimäe (poročevalka), sodnica, in C. Lycourgos, sodnik,

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: V. Tourrès, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 9. junija 2016,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za družbo Glencore Céréales France F. Citron in S. Le Roy, odvetnika,
- za francosko vlado D. Colas, S. Ghiandoni in A. Daly, agenti,
- za Evropsko komisijo A. Bouquet, J. Baquero Cruz in G. von Rintelen, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 8. septembra 2016

izreka naslednjo

\* Jezik postopka: francoščina.

## Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3 Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 2988/95 z dne 18. decembra 1995 o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 1, str. 340), člena 11 Uredbe Komisije (EGS) št. 3665/87 z dne 27. novembra 1987 o skupnih podrobnih pravilih za uporabo sistema izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode (UL 1987, L 351, str. 1), kakor je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 495/97 z dne 18. marca 1997 (UL 1997, L 77, str. 12; v nadaljevanju: Uredba št. 3665/87), in člena 5a Uredbe Komisije (EGS) št. 3002/92 z dne 16. oktobra 1992 o določitvi skupnih podrobnih pravil za preverjanje uporabe in/ali namena intervencijskih proizvodov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 2, zvezek 4, str. 297), kakor je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 770/96 z dne 26. aprila 1996 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 2, zvezek 7, str. 173; v nadaljevanju: Uredba št. 3002/92).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Glencore Céréales France (v nadaljevanju: družba Glencore) in Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (nacionalni zavod za kmetijske in ribiške pridelke, FranceAgriMer) v zvezi s plačilom obresti za izvozne pomoči, ki jih je ta družba neupravičeno prejela.

### Pravni okvir

#### *Pravo Unije*

##### *Uredba št. 2988/95*

- 3 V uvodni izjavi 3 Uredbe št. 2988/95 je navedeno:

„[...] na vseh področjih [je treba] preprečevati dejanja, ki škodujejo finančnim interesom [Unije];“

- 4 Člen 1 te uredbe določa:

„1. Za zaščito finančnih interesov [Unije] se sprejmejo splošna pravila za enotne preglede ter upravne ukrepe in kazni v zvezi z nepravilnostmi, ki se nanašajo na zakonodajo [Unije].

2. ‚Nepravilnost‘ pomeni vsako kršenje določb zakonodaje [Unije], ki je posledica dejanja ali opustitve s strani gospodarskega subjekta, ki je ali bi lahko škodljivo vplivalo na proračun [Unije] ali proračunska sredstva, ki jih upravljajo, bodisi z zmanjšanjem ali izgubo prihodkov iz lastnih sredstev, ki se zbirajo neposredno v imenu [Unije], bodisi z neupravičenimi izdatki.“

- 5 Člen 3 navedene uredbe določa:

„1. Pregon zastara v štirih letih od storitve nepravilnosti iz člena 1(1). Sektorski predpisi pa lahko določijo krajši zastaralni rok, ki ne sme biti krajši od treh let.

V primeru nadaljevanja ali ponavljanja nepravilnosti teče zastaranje od dneva, ko so nepravilnosti prenehale. [...]

Katero koli dejanje pristojnega organa v zvezi s preiskavo ali sodnim postopkom, ki se nanaša na nepravilnost in o katerem je organ obvestil zadevno osebo, pretrga zastaranje. Po vsakem dejanju, ki pomeni pretrganje zastaranja, začne zastaralni rok teči znova.

Če pristojni organ ni izrekel kazni, zadeva zastara najpozneje na dan, ko poteče rok, ki je dvakrat daljši od zastaralnega roka, razen če je bil upravni postopek prekinjen v skladu s členom 6(1).

2. Rok za izvršitev odločbe o upravni kazni je tri leta. Rok začne teči na dan, ko postane odločba pravnomočna.

Primere pretrganja in prekinitve urejajo ustrezne določbe nacionalne zakonodaje.

3. Države članice lahko določijo daljši zastaralni rok od tistega iz odstavkov 1 in 2.“

6 Naslov II Uredbe št. 2988/95 se glasi: „Upravni ukrepi in kazni“. Ta naslov vsebuje člen 4 te uredbe, ki v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Praviloma se za vsako nepravilnost odredi odvzem neupravičeno pridobljene koristi:

— z obveznostjo plačila ali vračila dolgovanega ali neupravičeno prejetega zneska,

— z izgubo celotne ali dela garancije, ki je bila dana za zavarovanje odobrene koristi ali ob prejemu predplačila.

2. Uporaba ukrepov iz odstavka 1 je omejena na odvzem pridobljene koristi in, če je tako predvideno, obresti, katerih višina se lahko določi pavšalno.“

7 Člen 5 iste uredbe določa upravne kazni, ki se lahko izrečejo zaradi namerne nepravilnosti ali nepravilnosti iz malomarnosti.

*Uredba št. 3665/87*

8 Uredba št. 3665/87 je bila razveljavljena in nadomeščena z Uredbo Komisije (ES) št. 800/1999 z dne 15. aprila 1999 o skupnih podrobnih pravilih za uporabo sistema izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 25, str. 129). Vendar se za spor o glavni stvari še vedno uporablja Uredba št. 3665/87.

9 Člen 11(3) Uredbe št. 3665/87 je določal:

„[...] v primeru neupravičenega plačila nadomestila upravičenec povrne neupravičeno prejeta nadomestila – tudi kazni po prvem odstavku, prva alineja – in obresti, izračunane za čas od plačila do povračila. Vendar če:

(a) povračilo pokriva nezapadla varščina, se zaseg te varščine v skladu s členom 23(1) ali členom 33(1) šteje za izterjavo dolgovanega zneskov;

(b) je bila varščina sproščena, upravičenec plača del varščine, ki bi zapadla, ter obresti, izračunane od datuma sprostitev do zadnjega dne pred plačilom.

Plačilo se izvrši v 30 dneh od prejema zahtevka za plačilo.

[...]“

*Uredba št. 3002/92*

10 Uredba št. 3002/92 je bila razveljavljena in nadomeščena z Uredbo Komisije (ES) št. 1130/2009 z dne 24. novembra 2009 o določitvi skupnih podrobnih pravil za preverjanje uporabe in/ali namena intervencijskih proizvodov (UL 2009, L 310, str. 5). Vendar se za spor o glavni stvari še vedno uporablja Uredba št. 3002/92.

11 Člen 5a(1) in (2) Uredbe št. 3002/92 je določal:

„1. Če je po sprostitvi celotne ali dela varščine, navedene v členu 5, ugotovljeno, da predpisana uporaba in/ali namen proizvodov nista bila v celoti pravilna, pristojni organ v državi članici, kjer je bila varščina sproščena, zahteva [...], da zadevno podjetje plača znesek, enak znesku varščine, ki bi bila zasežena, če bi bila napaka upoštevana pred sprostitvijo varščine. Ta znesek je mogoče povečati za obresti, izračunane od dneva sprostitve do dneva pred datumom plačila.

Ko pristojni organ prejme znesek, naveden v prejšnjem pododstavku, je izvedeno povračilo neupravičeno podeljene gospodarske prednosti.

2. Plačilo se izvede v roku 30 dni od dneva prejema zahtevka za plačilo.

[...]“

### **Francosko pravo**

12 Z zakonom št. 2008-561 z dne 17. junija 2008 o reformi zastaranja v civilnih zadevah (JORF št. 141 z dne 18. junija 2008, str. 9856) je bila uvedena nova splošna ureditev zastaranja, umeščena v člen 2224 civilnega zakonika, ki določa:

„Osebni zahtevki in stvarne tožbe glede premožnin zastarajo v petih letih od dneva, ko se je imetnik pravice seznanil ali bi se moral seznaniti z dejstvi, na podlagi katerih je bil aktivno legitimiran za uveljavljanje te pravice.“

13 Člen 26 tega zakona določa:

„I. – Določbe tega zakona o podaljšanju zastaralnega roka se uporabijo, če zastaralni rok na dan začetka njegove veljavnosti še ni potekel. Pri tem se upošteva čas, ki je že pretekel.

II. – Določbe tega zakona o skrajšanju zastaralnega roka se za zastaranje uporabljajo od dneva začetka veljavnosti tega zakona dalje, vendar skupna dolžina ne sme preseči dolžine, ki jo je določal prejšnji zakon.

III. – Če se je postopek začel pred začetkom veljavnosti tega zakona, se nadaljuje in o zahtevku odloči v skladu s prejšnjim zakonom. Ta zakon se uporablja tudi za pritožbene in kasacijske postopke [...]“

### **Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje**

14 Družba Glencore je 26. maja 1999 pridobila potrdilo za izvoz 3300 ton razsutega pivovarskega ječmena, in sicer z dodelitvijo izvoznih nadomestil.

15 Na podlagi carinske kontrole, ki je pokazala nepravilnosti pri nakladanju žit na ladje, namenjene za izvoz tega žita, je Office national interprofessionnel des céréales (nacionalni medpoklicni urad za žita, Francija) proti družbi Glencore izdal nalog za izterjavo zneska 93.933,85 EUR, kar ustreza neupravičeno prejetim izvoznim nadomestilom, skupaj s sankcijo in denarno kaznijo v višini 50 % oziroma 15 % teh nadomestil. Ta nalog za izterjavo je bil tej družbi vročen 25. februarja 2004.

16 Družba Glencore je med majem in septembrom 2000 carinskim organom oddala izvozne deklaracije za 43.630,13 tone navadne pšenice.

- 17 Po opravljeni carinski kontroli, pri kateri so bile ugotovljene nepravilnosti pri shranjevanju te pšenice pred njenim izvozom, je nacionalni medpoklicni urad za žita proti družbi Glencore 30. novembra 2005 izdal tri naloge za izterjavo zneskov 113.685,40 EUR, 22.285,60 EUR in 934.598,28 EUR zaradi vračila zneskov, ki jih je ta družba prejela neupravičeno. Ti nalogi za izterjavo so bili navedeni družbi vročeni z dopisom z dne 5. januarja 2006.
- 18 Po neuspešnem izpodbijanju nalogov za izterjavo iz točk 15 in 17 te sodbe pred pristojnim sodiščem je družba Glencore 6. aprila 2010 plačala terjane zneske v zvezi s pomočmi za izvoz pivovarskega ječmena in 27. septembra 2010 v zvezi z zneski glede izvoza navadne pšenice.
- 19 FranceAgriMer je z odločbo z dne 16. aprila 2013, ki ji je bil priložen nalog za izterjavo z dne 12. aprila 2013, od družbe Glencore zahteval plačilo vsote 289.569,05 EUR iz naslova obresti za pomoči in zneske, ki jih je ta družba neupravičeno prejela.
- 20 Družba Glencore je zoper to odločbo vložila tožbo pred predložitvenim sodiščem in se pri tem sklicevala na zastaranje izterjave teh obresti na podlagi člena 3(1) Uredbe št. 2988/95.
- 21 V teh okoliščinah je tribunal administratif de Melun (upravno sodišče v Melunu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
  - „1. Ali je mogoče iz besedila [sodbe z dne 9. marca 2012, Pfeifer & Langen (C-564/10, EU:C:2012:190)], sklepati, da se člen 3 [Uredbe št. 2988/95] uporablja za ukrepe zaradi plačila obresti, dolgovanih na podlagi [člena 11(3) Uredbe št. 3665/87] in člena 5a [Uredbe št. 3002/92]?
  2. Ali je treba za obrestno terjatev šteti, da po naravi izhaja iz „nadaljevane ali ponavljajoče se“ nepravilnosti, ki preneha na dan plačila glavnice in zaradi katere se torej začetek teka zastaralnega roka za to terjatev prestavi na ta datum?
  3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen, ali je treba začetek teka zastaralnega roka postaviti na dan storitve nepravilnosti, zaradi katere je nastala glavna terjatev, ali pa ga je mogoče postaviti le na dan izplačila pomoči ali sprostitev varščine, ki ustreza izhodišču za izračun navedenih obresti?
  4. Ali je treba za uporabo pravil o zastaranju, določenih v Uredbi št. 2988/95, šteti, da vsako dejanje, ki pretrga zastaranje glavne terjatve, pretrga tudi zastaranje obresti, čeprav v okviru dejanj, ki pretrgajo zastaranje glavne terjatve, te obresti niso omenjene?
  5. Ali zastaranje nastopi s potekom najdaljšega roka, določenega v členu 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95, če v tem roku plačilna agencija zahteva povračilo neupravičeno izplačane pomoči, ne da bi hkrati zahtevala plačilo obresti?
  6. Ali je bilo mogoče s petletnim zastaralnim rokom po splošni ureditvi, ki je bil v nacionalno pravo uveden v členu 2224 civilnega zakonika z zakonom št. 2008-561 [...], nadomestiti – za zastaranja, ki na dan začetka veljavnosti tega zakona še niso nastopila – štiriletni zastaralni rok iz Uredbe št. 2988/95 na podlagi odstopanja iz člena 3(3) navedene uredbe?“

## Vprašanja za predhodno odločanje

### Prvo vprašanje

- 22 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1) Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da se zastaralni rok iz te določbe uporablja za izterjavo terjatev glede obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, ki so dolgovane na podlagi člena 11(3) Uredbe št. 3665/87 in člena 5a Uredbe št. 3002/92.
- 23 Uvodoma je treba opozoriti, da v skladu s členom 1 Uredbe št. 2988/95 in kot je razvidno iz tretje uvodne izjave te uredbe, ta uvaja „splošna pravila za enotne preglede ter upravne ukrepe in kazni v zvezi z nepravilnostmi, ki se nanašajo na zakonodajo [Unije]“, da se „na vseh področjih prepreči dejanja, ki škodujejo finančnim interesom [Unije]“ (sodba z dne 11. junija 2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, točka 20 in navedena sodna praksa).
- 24 V tem okviru je s členom 3(1) Uredbe št. 2988/95 za pregon določen zastaralni rok štirih let od storitve nepravilnosti ali v primeru nadaljevanja ali ponavljanja nepravilnosti od dneva, ko so nepravilnosti prenehale. V skladu s to določbo pa lahko sektorski predpisi določijo krajši zastaralni rok, ki ne sme biti krajši od treh let.
- 25 V obravnavani zadevi sektorska predpisa Unije, ki sta upoštevnata v zadevi v glavni stvari, to je Uredba št. 3665/87, ki ureja sistem izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode, in Uredba št. 3002/92, ki se nanaša na preverjanje uporabe in/ali namena intervencijskih proizvodov, nimata posebnih določb glede zastaranja.
- 26 Iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da se štiriletni rok iz člena 3(1) Uredbe št. 2988/95 uporabi za nepravilnosti, ki so pripeljale do naložitve upravne kazni v smislu člena 5 te uredbe, in za nepravilnosti, kot so te v postopku v glavni stvari, ki so predmet upravnega ukrepa odvzema neupravičeno pridobljene koristi v skladu s členom 4 navedene uredbe (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, točka 23 in navedena sodna praksa).
- 27 V skladu s členom 4(1) Uredbe št. 2988/95 se praviloma za vsako nepravilnost v smislu člena 1(2) te uredbe odredi odvzem neupravičeno pridobljene koristi, zlasti z obveznostjo plačila ali vračila dolgovanega ali neupravičeno prejetega zneska. Poleg tega je v členu 4(2) navedene uredbe pojasnjeno, da je uporaba ukrepov iz odstavka 1 omejena na odvzem pridobljene koristi in, če je tako predvideno, obresti, katerih višina se lahko določi pavšalno.
- 28 V obravnavanem primeru ni sporno, da so bili nalogi za izterjavo iz postopka v glavni stvari, ki jih je izdal pristojni upravni organ, da bi se zaradi nepravilnosti, ki jih je storila družba Glencore, vrnile pomoči in zneski, ki jih je ta prejela neupravičeno, sprejeti na podlagi člena 11(3) Uredbe št. 3665/87 glede pivovarskega ječmena v razsutem stanju in člena 5a Uredbe št. 3002/92 glede intervencijske navadne pšenice. Poleg tega je iz spisa, ki je na voljo Sodišču, razvidno, da je bil tudi nalog za izterjavo obresti poleg teh pomoči in teh zneskov sprejet na podlagi teh določb.
- 29 V zvezi s tem je treba poudariti, da navedene določbe izrecno določajo, da se vračilo pomoči in zneskov, ki jih je zadevni gospodarski subjekt prejel neupravičeno, poveča za obresti, ki se izračunajo na podlagi teh pomoči in teh zneskov v odvisnosti od časa, ki je potekel med njihovim prejemom in vračilom. Člen 5a(1), drugi pododstavek, Uredbe št. 3002/92 v zvezi s tem natančneje določa, da ko pristojni organ prejme tako izračunan znesek, je izvedeno povračilo neupravičene gospodarske prednosti, ki je bila podeljena zadevnemu gospodarskemu subjektu.

- 30 Zato je treba naloge za izterjavo iz postopka v glavni stvari opredeliti kot upravne ukrepe v smislu člena 4(1) in (2) Uredbe št. 2988/95 tako v delu, ki se nanaša na glavnico, kot glede obresti, saj se s temi nalogi skupaj odvzame neupravičena korist, ki jo je pridobil zadevni gospodarski subjekt.
- 31 Iz navedenega izhaja, da se zastaralni rok iz člena 3(1) te uredbe uporablja v okoliščinah, kakršne so te iz spora o glavni stvari.
- 32 Sodna praksa iz sodbe z dne 29. marca 2012, Pfeifer & Langen (C-564/10, EU:C:2012:190), na katero se sklicuje predložitveno sodišče, ne omaja te ugotovitve. Namreč, čeprav je Sodišče v točki 53 te sodbe presodilo, da je treba člen 3 Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da se zastaralni rok, ki ga ta določa za izterjavo glavne terjatve, ne uporablja za izterjavo obresti na to terjatev, se je ta razlaga, kot je razvidno iz te točke, nanašala na primer, v katerem so bile obresti dolgovane izključno na podlagi nacionalnega prava, in ne, kot je v obravnavanem primeru, na podlagi prava Unije.
- 33 Glede na zgornje preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1) Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da se zastaralni rok iz te določbe uporablja za izterjavo terjatev glede obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, ki so dolgovane na podlagi člena 11(3) Uredbe št. 3665/87 in člena 5a Uredbe št. 3002/92.

### *Drugo vprašanje*

- 34 Predložitveno sodišče želi z drugim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 3(1) Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da dejstvo, da gospodarski subjekt dolguje obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, pomeni „nadaljevano ali ponavljajočo se nepravilnost“ v smislu te določbe, za katero začne zastaralni rok teči od dne, ko so bili neupravičeno prejete pomoči ali zneski, ki pomenijo glavno terjatev, vrnjeni.
- 35 Opozoriti je treba, da gre v skladu s sodno prakso Sodišča za „nadaljevano ali ponavljajočo se nepravilnost“ v smislu člena 3(1), drugi pododstavek, Uredbe št. 2988/95, kadar jo stori gospodarski subjekt, ki ima gospodarske koristi iz vseh podobnih poslov, s katerimi se krši ista določba prava Unije (sodba z dne 11. junija 2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, točka 49 in navedena sodna praksa).
- 36 Francoska vlada glede na to opredelitev v stališču, predloženem Sodišču, v bistvu trdi, da je treba za nepravilnost v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95, ki je podlaga za vse terjatve glede obresti iz postopka v glavni stvari, šteti, da se razlikuje od nepravilnosti, zaradi katere so nastale glavne terjatve. Tako naj bi trajna neporavnava glavne terjatve pomenila trajajočo nepravilnost v celotnem obdobju, v katerem gospodarski subjekt še naprej dolguje to terjatev.
- 37 Vendar glede na ugotovitve v točki 29 te sodbe za obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, ni mogoče šteti, da izvirajo iz nepravilnosti v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95, ki naj bi se razlikovala od tiste, zaradi katere je treba povrniti pomoči in zneske glavne terjatve.
- 38 Spomniti je namreč treba, da se za storitev nepravilnosti v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95 zahteva izpolnitev dveh pogojev, to je dejanje ali opustitev gospodarskega subjekta, ki pomeni kršitev prava Unije, in škoda ali potencialna škoda za proračun Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2015, Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export, C-59/14, EU:C:2015:660, točka 24).
- 39 Kar zadeva pogoj glede obstoja kršitve prava Unije, iz člena 11(3) Uredbe št. 3665/87 in člena 5a Uredbe št. 3002/92 izhaja, da ista kršitev določbe prava Unije povzroči izterjavo zneskov, ki so bili zaradi te kršitve neupravičeno pridobljeni, in obenem zaračunavanje obresti od teh zneskov, s katerimi se skupaj izterja neupravičena gospodarska prednost, ki je bila podeljena zadevnemu podjetju.

- 40 Kar zadeva pogoj glede obstoja škode ali potencialne škode za proračun Unije, je treba navesti, kot je generalni pravobranilec v bistvu poudaril v točkah 51 in 60 sklepnih predlogov, da so obresti iz člena 11(3) Uredbe št. 3665/87 in člena 5a Uredbe št. 3002/92 kompenzacijske obresti, ki morajo odražati sedanjo vrednost škode v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95, med dnem njenega nastanka in dnem, ko zadevni gospodarski subjekt vrne dejanski znesek.
- 41 Iz tega izhaja, da v nasprotju s trditvami francoske vlade, kar zadeva kršitev določb uredb št. 3665/87 in 3002/92, nepravilnost v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95 povzroči izterjavo neupravičene gospodarske prednosti, podeljene zadevnemu gospodarskemu subjektu, ki je v skladu s členom 11(3) Uredbe št. 3665/87 in členom 5a Uredbe št. 3002/92 sestavljena iz pomoči ali zneskov, ki jih je ta gospodarski subjekt pridobil neupravičeno, povečanih za obresti, določene v teh členih.
- 42 Zato je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1), drugi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da dejstvo, da gospodarski subjekt dolguje obresti, kot so te iz zadeve v glavni stvari, ne pomeni „nadaljevane ali ponavljajoče se nepravilnosti“ v smislu te določbe. Za te terjatve je treba šteti, da v smislu člena 1(1) Uredbe št. 2988/95 izvirajo iz iste nepravilnosti, kot je tista, ki povzroči izterjavo neupravičeno pridobljenih pomoči ali zneskov, ki sestavljajo glavne terjatve.

### *Tretje vprašanje*

- 43 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1), prvi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da kar zadeva pregon, na podlagi katerega se sprejmejo upravni ukrepi za vračilo terjatev glede obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, zastaralni rok iz tega člena 3(1), prvi pododstavek, teče od dne storitve nepravilnosti, ki povzroči izterjavo neupravičenih pomoči ali zneskov, ki so podlaga za izračun teh obresti, ali pa ta rok teče od dne, ki je izhodišče za izračun navedenih obresti.
- 44 Uvodoma je treba spomniti, da iz odgovora na drugo vprašanje izhaja, da je treba za terjatve, kot so te iz postopka v glavni stvari, šteti, da tako glede glavnice kot obresti izvirajo iz iste nepravilnosti v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95.
- 45 Zato v skladu z besedilom člena 3(1), prvi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 pregon zaradi povrnitve teh terjatev zastara v štirih letih od dne storitve te nepravilnosti.
- 46 Dan storitve navedene nepravilnosti je treba določiti ob upoštevanju dejanskega stanja v postopku v glavni stvari.
- 47 Sodišče je namreč razsodilo, da je ob upoštevanju pogojev, ki se zahtevajo za ugotovitev nepravilnosti, navedenih v točki 38 te sodbe, začetek zastaranja dan, ko se zgodi kasnejši dogodek, to je bodisi dan nastanka škode, če ta škoda nastane po dejanju ali opustitvi, ki pomeni kršitev prava Unije, bodisi dan tega dejanja ali te opustitve, če je bila zadevna korist dodeljena pred navedenim dejanjem ali navedeno opustitvijo (glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2015, Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export, C-59/14, EU:C:2015:660, točka 26).
- 48 Sodišče je v zvezi s tem pojasnilo, da kar zadeva izvozna nadomestila, škoda v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95 nastane na dan, ko je sprejeta odločba o dokončni odobritvi zadevne koristi. Od tega dne dalje namreč dejansko obstaja škoda za proračun Unije. Za to škodo ni mogoče šteti, da je obstajala pred dnem dokončne odobritve te koristi, saj bi sicer zastaralni rok za vračilo te koristi lahko že tekel, ko ta še ni bila dodeljena (glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2015, Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export, C-59/14, EU:C:2015:660, točka 32). Glede varščine, kot je ta iz člena 5a Uredbe št. 3002/92, je treba ugotoviti, da škoda v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95 nastane na dan sprostitve te varščine.

- 49 V obravnavanem primeru na podlagi časovnega zaporedja dejstev iz postopka v glavni stvari, kot je predstavljeno v predložitveni odločbi, ni mogoče določiti niti dne nastanka škode v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95, niti, ali je ta škoda nastala pred ali po storitvi ali opustitvi, ki pomeni kršitev prava Unije.
- 50 Vsekakor je naloga predložitvenega sodišča, ki v celoti pozna dejansko stanje iz postopka v glavni stvari, da presodi, ali je bila v obravnavanem primeru zadevna prednost dokončno podeljena pred storitvijo ali opustitvijo, ki pomeni kršitev prava Unije. V tem primeru zastaralni rok za pregon zaradi povrnitve terjatev glede zadevnih obresti začne teči z dnem te storitve ali opustitve. Če pa se izkaže, da je bila ta prednost podeljena po navedeni storitvi ali opustitvi, *dies a quo* nastopi na dan podelitve navedene prednosti in zato na dan, ki je izhodišče za izračun navedenih obresti.
- 51 Glede na zgornje preudarke je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1), prvi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da kar zadeva pregon, na podlagi katerega se sprejmejo upravni ukrepi za vračilo terjatev glede obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, zastaralni rok iz tega člena 3(1), prvi pododstavek, teče od dne storitve nepravilnosti, ki povzroči izterjavo neupravičenih pomoči ali zneskov, ki so podlaga za izračun teh obresti, torej od dne, ko pride do bistvenega dela te nepravilnosti, to je bodisi dejanja ali opustitve bodisi škode, ki nastopi nazadnje.

#### ***Četrto in peto vprašanje***

- 52 Predložitveno sodišče s četrnim in petim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da kar zadeva pregon, na podlagi katerega se sprejmejo upravni ukrepi za vračilo obresti, kot so ti iz postopka v glavni stvari, zastaranje nastopi ob izteku roka iz tega člena 3(1), četrti pododstavek, kadar pristojni organ, čeprav je zahteval vračilo pomoči ali zneskov, ki jih je zadevni gospodarski subjekt pridobil neupravičeno, v tem roku ni sprejel nobene odločitve glede teh obresti.
- 53 Iz besedila in iz sistematike člena 3(1) Uredbe št. 2988/95 je razvidno, da ta določba v četrtem pododstavku nalaga absolutno mejo, ki se uporablja za zastaranje sodnega postopka glede nepravilnosti, pri čemer do tega zastaranja pride najpozneje takrat, ko se izteče rok, ki je dvakrat daljši od roka, določenega v prvem pododstavku iste določbe, ne da bi pristojni organ izrekel kazen, razen če se upravni postopek prekine v skladu s členom 6(1) te uredbe (sodba z dne 11. junija 2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, točka 63).
- 54 Ob upoštevanju sodne prakse Sodišča je treba ugotoviti, da se ta absolutna meja uporablja tudi za sprejetje upravnih ukrepov v smislu člena 4 te uredbe (sodba z dne 3. septembra 2015, Sodiaal International, C-383/14, EU:C:2015:541, točka 33).
- 55 Sodišče je poleg tega presodilo, da navedena meja prispeva k pravni varnosti gospodarskih subjektov s tem, da prepreči, da bi se lahko s ponavljajočimi se prekinitvenimi dejanji za nedoločen čas odložilo zastaranje sodnih postopkov, povezanih z nepravilnostjo (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, točka 64).
- 56 Tako – razen v primeru prekinitve upravnega postopka v skladu s členom 6(1) Uredbe št. 2988/95 – posledica dejanj v zvezi s preiskavo ali sodnim postopkom, ki jih opravi pristojni organ in je zadevna oseba o njih obveščena, v skladu s členom 3(1), tretji pododstavek, te uredbe, ni pretrganje roka, določenega v členu 3(1), četrti pododstavek, navedene uredbe (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2015, Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381, točka 72).

- 57 Iz tega izhaja, da mora pristojni organ glede nepravilnosti, kot so te iz postopka v glavni stvari, upravne ukrepe za izterjavo neupravičeno dodeljene gospodarske prednosti v vsakem primeru sprejeti v roku, določenem v členu 3(1), četrty pododstavek, Uredbe št. 2988/95.
- 58 Ob upoštevanju preudarkov, navedenih v točkah 30 in 45 te sodbe, se ta rok uporablja tako za ukrepe za izterjavo zneskov iz člena 11(3) Uredbe št. 3665/87 in člena 5a Uredbe št. 3002/92 kot za ukrepe glede obresti iz teh določb ter začne teči z dnem storitve nepravilnosti v smislu člena 1(2) Uredbe št. 2988/95, ki pomeni kršitev določb uredb št. 3665/87 in 3002/92.
- 59 Zato je moral v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, v katerem je pristojni organ najprej zahteval vračilo glavnih terjatev in nato vračilo obresti, ob predpostavki, da so bili glede teh obresti sprejeti akti, ki pretrgajo zastaranje, ta organ odločbo v zvezi s povračilom navedenih obresti sprejeti v roku, določenem v členu 3(1), četrty pododstavek, Uredbe št. 2988/95.
- 60 Iz tega izhaja, da v času storitve nepravilnosti v zvezi z uredbama št. 3665/87 in 3002/92, kot so te iz postopka v glavni stvari, to je v letih 1999 in 2000, člen 3(1), četrty pododstavek, Uredbe št. 2988/95 ni dopuščal, da bi pristojni organ leta 2013 sprejel odločbo glede obresti, dolgovanih v skladu s členom 11(3) Uredbe št. 3665/87 in členom 5a Uredbe št. 3002/92, saj so terjatve glede teh obresti, brez poseganja v preverjanje, ki ga opravi predložitveno sodišče, tedaj že zastarale. Glede na absolutnost meje, določene v členu 3(1), četrty pododstavek, Uredbe št. 2988/95, ta ugotovitev velja, tudi če je navedeni organ v roku iz te določbe sprejel odločbo glede vračila zneskov glavnice.
- 61 Ob upoštevanju zgornjih preudarkov je treba na četrty in peto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1), četrty pododstavek, Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da kar zadeva pregon, na podlagi katerega se sprejmejo upravni ukrepi za izterjavo obresti, kot so ti iz postopka v glavni stvari, zastaranje nastopi ob izteku roka iz tega člena 3(1), četrty pododstavek, kadar pristojni organ, čeprav je zahteval vračilo pomoči ali zneskov, ki jih je zadevni gospodarski subjekt pridobilo neupravičeno, v tem roku ni sprejel nobene odločbe glede teh obresti.

### *Šesto vprašanje*

- 62 Predložitveno sodišče s šestim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(3) Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da se zastaralni rok, določen v nacionalnem pravu, ki je daljši od tistega iz člena 3(1) te uredbe, lahko uporablja v položaju, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, za izterjavo terjatev glede obresti, ki so nastale pred datumom začetka veljavnosti tega roka in še niso zastarale na podlagi zadnje navedene določbe.
- 63 Spomniti je treba, da lahko v skladu s členom 3(3) Uredbe št. 2988/95 države članice uporabijo daljše zastaralne roke od najkrajšega štiriletnega iz člena 3(1) te uredbe (glej v tem smislu sodbo z dne 17. septembra 2014, Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230, točka 54).
- 64 V zvezi s tem države članice ohranijo široko polje proste presoje glede določitve daljših zastaralnih rokov, ki jih nameravajo uporabiti v primeru nepravilnosti, ki škoduje finančnim interesom Unije (sodba z dne 17. septembra 2014, Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230, točka 55 in navedena sodna praksa).
- 65 Iz sodne prakse Sodišča poleg tega izhaja, da lahko države članice na podlagi člena 3(3) Uredbe št. 2988/95 po eni strani še naprej uporabljajo daljše zastaralne roke, ki so veljali na dan sprejetja navedene uredbe, po drugi strani pa lahko po tem datumu določijo nova pravila o zastaranju, ki določajo daljše zastaralne roke (sodba z dne 29. januarja 2009, Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegetrieb in drugi, od C-278/07 do C-280/07, EU:C:2009:38, točka 42).

- 66 Kar zadeva postopek v glavni stvari, je iz predložitvene odločbe razvidno, da v času storitve zadevnih nepravilnosti v nacionalnem pravu ni bilo nobene ureditve zastaranja, ki bi se lahko uporabila namesto tiste, ki je predpisana z Uredbo št. 2988/95.
- 67 Vendar predložitveno sodišče pojasnjuje, da je bila z zakonom št. 2008-561, katerega prehodne določbe so navedene v točki 13 te sodbe, uvedena nova splošna ureditev zastaranja, ki ta zastaralni rok določa na pet let.
- 68 V teh okoliščinah se vprašanje predložitvenega sodišča nanaša na to, ali pravo Unije nasprotuje uporabi daljšega zastaralnega roka v smislu člena 3(3) Uredbe št. 2988/95, če bi ta za eno leto podaljšal zastaralni rok, ki se načeloma uporablja za še nezastarane terjatve.
- 69 Najprej je treba opozoriti, da uporaba daljšega zastaralnega roka od tistega, ki je določen v členu 3(1) te uredbe, pride v poštev zgolj, če na dan začetka veljavnosti navedenega roka zadevne terjatve še niso zastarale niti glede na rok iz prvega pododstavka te določbe niti glede na njen četrti pododstavek, ki pomeni absolutno mejo, kot to izhaja iz točk 53 in 59 te sodbe.
- 70 Poleg tega, če države članice na podlagi člena 3(3) Uredbe št. 2988/95 določijo daljše zastaralne roke, jim v okviru te določbe takšnih daljših zastaralnih rokov ni treba določiti v posebnih in/ali sektorskih predpisih (sodba z dne 29. januarja 2009, Josef Vossing Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb in drugi, od C-278/07 do C-280/07, EU:C:2009:38, točka 46). Prav tako lahko sprejmejo zakone, ki določajo splošni zastaralni rok (glej v tem smislu sodbo z dne 17. septembra 2014, Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230, točki 57 in 63 ter navedena sodna praksa).
- 71 Tudi če se v skladu s členom 3(3) Uredbe št. 2988/95 uporabi daljši zastaralni rok, zastaranje neodvisno od sprejetja akta, ki pretrga zastaranje, vsekakor nastopi najkasneje na dan, ko poteče rok, ki je enak dvakratniku tega daljšega zastaralnega roka.
- 72 Poleg tega, kot je razvidno iz točke 64 te sodbe, čeprav države članice ohranijo široko polje proste presoje glede določitve daljših zastaralnih rokov, morajo te države upoštevati splošna načela prava Unije, zlasti načeli pravne varnosti in sorazmernosti.
- 73 Glede načela pravne varnosti iz sodne prakse Sodišča s področja kazenskega prava izhaja, da lahko države članice načeloma podaljšajo zastaralne roke, če očitana dejanja nikoli niso zastarala (glej v tem smislu sodbo z dne 8. septembra 2015, Taricco in drugi, C-105/14, EU:C:2015:555, točka 57).
- 74 Glede načela sorazmernosti pa je treba navesti, da uporaba daljšega nacionalnega zastaralnega roka v smislu člena 3(3) Uredbe št. 2988/95 za pregon nepravilnosti v smislu te uredbe ne sme očitno preseči tega, kar je nujno za doseganje cilja zaščite finančnih interesov Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 17. septembra 2014, Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230, točka 59 in navedena sodna praksa). Kar zadeva petletni zastaralni rok, kot je ta iz člena 2224 francoskega civilnega zakonika v različici po spremembi z zakonom št. 2008-561, je treba poudariti, da je samo za leto daljši od roka iz člena 3(1) Uredbe št. 2988/95. Takšen rok zato ne presega tega, kar je potrebno, da lahko nacionalni organi preganjajo nepravilnosti, ki škodujejo proračunu Unije, in spoštuje zahtevo po sorazmernosti.
- 75 Kar natančneje zadeva položaj iz postopka v glavni stvari, mora predložitveno sodišče ob upoštevanju odgovora na drugo in tretje vprašanje ter preudarkov, ki so navedeni v točki 58 te sodbe in se nanašajo na začetek zastaralnega roka, ki se uporablja za terjatve glede obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, preveriti, ali so na dan začetka veljavnosti zakona št. 2008-561, ki je uvedel petletni zastaralni rok, te terjatve že zastarale glede na prvi in četrti pododstavek člena 3(1) Uredbe št. 2988/95. Če bi se ugotovilo, da zastaranje na ta datum še ni nastopilo, bi se izkazalo, da je v skladu s členom 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95 rok, ki je dvakrat daljši od petletnega roka iz tega zakona, vsekakor potekel na dan, ko je pristojni organ aprila 2013 sprejel svojo odločbo glede obresti iz postopka v glavni stvari, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.

- 76 Ob upoštevanju navedenih preudarkov je treba na šesto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(3) Uredbe št. 2988/95 razlagati tako, da se zastaralni rok, določen z nacionalnim pravom, ki je daljši od tistega iz člena 3(1) te uredbe, lahko uporablja v položaju, kakršen je ta iz zadeve v glavni stvari, za izterjavo terjatev glede obresti, ki so nastale pred dnem začetka veljavnosti tega roka in na podlagi zadnjenavedene določbe še niso zastarale.

### **Stroški**

- 77 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. Člen 3(1) Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 2988/95 z dne 18. decembra 1995 o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti je treba razlagati tako, da se zastaralni rok iz te določbe uporablja za izterjavo terjatev glede obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, ki so dolgovane na podlagi člena 11(3) Uredbe Komisije (EGS) št. 3665/87 z dne 27. novembra 1987 o skupnih podrobnih pravilih za uporabo sistema izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode, kakor je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 495/97 z dne 18. marca 1997, in člena 5a Uredbe Komisije (EGS) št. 3002/92 z dne 16. oktobra 1992 o določitvi skupnih podrobnih pravil za preverjanje uporabe in/ali namena intervencijskih proizvodov, kakor je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 770/96 z dne 26. aprila 1996.
2. Člen 3(1), drugi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 je treba razlagati tako, da dejstvo, da gospodarski subjekt dolguje obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, ne pomeni „nadaljevane ali ponavljajoče se nepravilnosti“ v smislu te določbe. Za te terjatve je treba šteti, da v smislu člena 1(1) Uredbe št. 2988/95 izvirajo iz iste nepravilnosti, kot je tista, ki povzroči izterjavo neupravičeno pridobljenih pomoči ali zneskov, ki sestavljajo glavne terjatve.
3. Člen 3(1), prvi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 je treba razlagati tako, da kar zadeva pregon, na podlagi katerega se sprejmejo upravni ukrepi za povrnitev terjatev glede obresti, kot so te iz postopka v glavni stvari, zastaralni rok iz tega člena 3(1), prvi pododstavek, teče od dne storitve nepravilnosti, ki privede do izterjave neupravičenih pomoči ali zneskov, ki so podlaga za izračun teh obresti, torej od dne, ko pride do bistvenega dela te nepravilnosti, to je bodisi dejanja ali opustitve bodisi škode, ki nastopi nazadnje.
4. Člen 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95 je treba razlagati tako, da kar zadeva pregon, na podlagi katerega se sprejmejo upravni ukrepi za izterjavo obresti, kot so ti iz postopka v glavni stvari, zastaranje nastopi ob izteku roka iz tega člena 3(1), četrti pododstavek, kadar pristojni organ, čeprav je zahteval vračilo pomoči ali zneskov, ki jih je zadevni gospodarski subjekt pridobil neupravičeno, v tem roku ni sprejel nobene odločbe glede teh obresti.
5. Člen 3(3) Uredbe št. 2988/95 je treba razlagati tako, da se zastaralni rok, določen z nacionalnim pravom, ki je daljši od tistega iz člena 3(1) te uredbe, lahko uporablja v položaju, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, za izterjavo terjatev glede obresti, ki so nastale pred dnem začetka veljavnosti tega roka in na podlagi zadnjenavedene določbe še niso zastarale.

Podpisi

